

www.ketab.ir

مجموعه مقالاتی از هانس روبرت یاس و دیگران

دریافت متن و واکنش خواننده

گردآورنده و ویراستار: محمد مهدی مقیمی زاده

دریافت متن و واکنش خواننده

مجموعه مقالاتی از هانس روبرت یاس و دیگران | گردآورنده
و ویراستار محمد مهدی مقیمی زاده | طراحی داخلی کتاب:
استودیو زاغ - یاسر عزاییاد | نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۰ | شمارگان:
۱۰۰۰ نسخه | قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۵۹-۱۰-۰

آدرس: تهران، میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، کوچه ی رشتچی، پلاک ۷، واحد ۸
تلفن: ۶۶۹۰۶۷۸۶-۶۶۹۰۶۷۴۹
آدرس سایت: siahroutpub.ir
ایمیل: siahrout@gmail.com

کلیه حقوق این اثر (چاپ و اقتباس) برای انتشارات سیاهرود است و هیچ شخص
حقیقی و حقوقی حق چاپ، انتشار و کپی کل و یا بخش هایی از این کتاب را به هر
صورت ندارد.

سرشناسه: مقیمی زاده، محمد مهدی، ۱۳۶۰-، گردآورنده، ویراستار. | عنوان و نام
پدیدآور: دریافت متن و واکنش خواننده / گردآورنده و ویراستار محمد مهدی
مقیمی زاده. | مشخصات نشر: تهران: انتشارات سیاهرود، ۱۴۰۰. | مشخصات ظاهری:
۱۱۰ص. شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۵۹-۱۰-۰ | موضوع: نقد ادبی -- مقاله ها و خطابه ها.
رده بندی کنگره: PNA۱ | رده بندی دیویی: ۹۵/۸۰۱ | شماره کتابشناسی ملی:

تاریخ ادبیات به مثابه چالشی در برابر نظریه ادبیات
هانس روبرت یاس | مریم فرحناکیان

تأملی بر نظریه دریافت و پیشینه ناشناخته آن
هانس روبرت یاس | محمد مهدی مقیمی زاده

نگاهی به ولفگانگ آیزر و نظریه دریافت از منظر او
یان لینگ شی | گل آرا داوودیان

نقد مخاطب محور؛ چرخه بی پایان
پیتر جی. رابینوویتز | ثمین اسپرغم

نظریه واکنش خواننده
دیوید اس. میال | سیده فاطمه موسوی

پیشگفتار

دانشگاه کنستانس آلمان، خاستگاه مکتبی در نظریه و نقد ادبی معاصر است که به همین نام شهرت دارد. هانس روبرت یاس و ولفگانگ آیزر دو پایه‌گذار مکتب کنستانس به شمار می‌روند و نظریه آن‌ها به عنوان نظریه دریافت شناخته می‌شود. شکل‌گیری این مکتب در نیمه دوم قرن بیستم، در راستای توسعه و گسترش هرمنوتیک مدرن بوده است که نشانه‌های آن ابتدا در فلسفه و سپس در حوزه‌های دیگری از علوم انسانی به روشنی آشکار شد. این جریان، به طور خلاصه، بر جایگاه محوری خواننده و نقش او در شکل‌گیری معنای متن تأکید دارد. یاس، استاد دانشگاه کنستانس و نظریه‌پرداز مهم این مکتب، از شاگردان هانس گئورگ گادامر بود و تأثیر فلسفه او را بر نظریات وی می‌توان دید. آیزر، دیگر استاد این دانشگاه، بیشتر تحت تأثیر جریان پدیدارشناسی و به ویژه رومن اینگاردن قرار داشت. در این مجموعه که به زبان فارسی فراهم آمده است، دو جستار مهم از یاس وجود دارد که با تأمل در آن‌ها می‌توان به چند و چون نگاه تحلیلی و دانش گسترده این دانشمند بزرگ پی برد؛ دانشی که حوزه‌های مختلفی چون ادبیات، فلسفه، فقه اللغه و یزدان‌شناسی را در بر می‌گیرد. همچنین چکیده‌ای از مهم‌ترین افکار او را در همین دو جستار، که فراوان موردارجاع پژوهش‌گران بعدی این عرصه بوده‌اند، می‌توان جست. در جستار دوم، (تأملی بر نظریه دریافت ...)، به پیشینه یا پیشاتاریخ این نظریه در تمدن یونان و قرون وسطی و سده‌های بعدی اشاره شده است؛ از منظر یاس

این نظریه همواره وجود داشته و مکتب کنستانس تنها به آن اعتبار داده و اسم و رسمی بخشیده است. جستار دیگر این مجموعه که به قلم پژوهشگری چینی به نام یان لینگ شی نگاشته شد، خلاصه روشن و بسیار منظمی از نظریات ولفگانگ آیزر است و جایگاه ممتاز او را در نظریه ادبی و تفاوت هایش را با یاس مشخص می سازد. مطالعه این مطلب برای آشنایی کلی با آیزر و اندیشه های او مفید به نظر می رسد.

نظریه دیگری که بیشتر در جوامع علمی آنگلوساکسون، در پیوند با دریافت متن مطرح شد و به خصوص در دوره ای جاذبه ای بسیار یافت، نظریه «واکنش خواننده» است. پژوهشگران پیرو این نظریه بیشتر بر مطالعه تاریخ خوانش و بررسی دقیق تفسیرهای متفاوت خوانندگان متمرکز شدند؛ در مقابل، می توان گفت که در مکتب کنستانس همچنان به ویژگی های خود متن که زمینه ساز تفاوت تفسیرهاست و مباحث کلی تر و انتزاعی تر توجه می شد. به هر روی تفاوت مبنایی چندانی میان این دو نظریه دیده نمی شود و هر دو را می توان ذیل عنوان کلی تر «نقد مخاطب محور» قرارداد؛ چنان که قرار داده اند. جستار چهارم این کتاب که به همین جریان کلی پرداخته، به قلم رابینوویتس، استاد کالج همیلتون نگارش یافته است. او صاحب چند کتاب و چندین مقاله در زمینه روایت شناسی و نقد مخاطب محور است که از جمله آن ها می توان به کتاب پیش از خوانش: قرارداد های روایی و سیاست تفسیر (۱۹۸۷م) اشاره کرد. جستار ترجمه شده از او در مجموعه حاضر نمونه ای از یک تحلیل انتقادی جامع در باب جریان نقد مخاطب محور است که در آن با توجه به گرایش مؤلف به حوزه روایت شناسی، به درک خوانندگان از روایت و مباحث مرتبط با این موضوع توجه بیشتری شده است. واپسین جستار گردآمده هم درباره واکنش خواننده است که آن را دیوید اس. میال، استاد ادبیات انگلیسی و مطالعات سینمایی در دانشگاه آلبرتا و از صاحب نظران

این عرصه در روزگار ما نوشته است. او افزون بر مقالات پر شمار، مؤلف اثری مستقل با عنوان خوانش ادبی: بررسی‌های تجربی و نظری^۱ (۲۰۰۶م) در همین باره است. او در این جستار با نگاهی متفاوت که مبتنی بر تجربه‌گرایی است، به موضوع خوانش و تاریخ بررسی آن پرداخته و بر نکات و جنبه‌هایی از پیشینه این بحث تأمل کرده است که بیشتر توجه چندانی بدان‌ها نشده بود. از این رو مطالعه آن در کنار مباحث نظری مطرح شده در سایر مقالات، جالب توجه و آموزنده خواهد بود.

این کتاب، از اولین آثاری در زبان فارسی است که مستقلاً به این حوزه از نظریه ادبی اختصاص دارد و امید است که در آینده کارهای بیشتر و اساسی‌تری در این زمینه انتشار یابد. ترجمه و گردآوری این مجموعه به یاری دوستانی ممکن شد که نام آن‌ها به عنوان مترجم در کتاب یاد شده است اما حمایت مادی و معنوی مؤسسه مطالعاتی باوان فرحناک ادب، انگیزه اصلی ایجاد این اثر بود. از این رو از همه آن‌ها سپاس‌گزاری می‌شود.

گردآورنده و سرگروه مترجمان

م. مقیمی‌زاده